

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3511

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-11

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC : 01 - Classical Sociological Tradition and

SC : 04 - Methodology of Social Research

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the social and intellectual factors in emergence of sociological theory.
- b) Comment on Marx's theory of alienation.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Analyse Durkheim's views on Division of Labour.
- b) Discuss Weber's theory of social action.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Phenomenology and Ethnomethodology on critique of positivism.
- b) Explain ethnography as a qualitative research strategy

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Comment on advantages and limitations of structured interview.
- b) Explain the differences between quantitative and qualitative research and comment on the issues of triangulation

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- a) Limitations of classical theory in terms of race and gender.
- b) Types of suicide (Durkheim)
- c) Base and superstructure (marx)
- d) A note on content Analysis
- e) Comte's notion of positivism.
- f) Participatory action research.

Total No. of Questions : 5]

P3511

[5107]Ext.-11

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC : 01 - Classical Sociological Tradition and

SC : 04 - Methodology of Social Research

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या उदयातील सामाजिक व बौद्धिक घटक स्पष्ट करा.

ब) मार्क्सच्या परात्मतेच्या सिध्दांतावर टिप्पणी करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) श्रमविभाजनावरील डुरखीमच्या विचारांचे विश्लेषण करा.

ब) वेबरच्या सामाजिक कृतींच्या सिध्दांताची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) प्रत्यक्षवादाची चिकित्सा म्हणून प्रघटनाशास्त्र व लोकजीवनपध्दतीशास्त्राची चर्चा करा.

ब) गुणात्मक संशोधन पध्दती म्हणून लोकालेख पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) संरचित मुलाखतीच्या फायद्यांवर व मर्यादांवर टिप्पणी करा.

ब) संख्यात्मक व गुणात्मक संशोधनातील फरक स्पष्ट करून त्रिकोणमितीच्या मुद्द्यांवर टिप्पणी करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) वंश आणि लिंग भावाच्या अनुषंगाने अभिजात सिध्दांताच्या मर्यादा
- ब) आत्महत्येचे प्रकार (डुरखीम)
- क) पायाभूत रचना व अधिसंरचना (माक्स)
- ड) आशय विश्लेषणावर टीपा
- इ) कॉम्टची प्रत्यक्षवादाची संकल्पना
- फ) सहभागी कृतीशील संशोधन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3512

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-12

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC : 02 - Sociology of India

SC : 03 - Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Review in detail the formation of sociology in India.
- b) Discuss Dr. Ghurye's contribution to sociology of India.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on Mahatma Phule's views as non-brahmin perspective on Indian Society.
- b) Comment on the changing sociological understanding of family and household in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain Levi-Strauss' contribution to structuralism.
- b) Evaluate Alfred Shutz's views on Phenomenology.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) State the meaning of functionalism and elaborate on Merton's contribution to functionalism.
- b) Discuss C.W. Mill's contribution to conflict theory.

P.T.O.

Q5) Write short on any four of the following in 100 words each.

[20]

- a) Indian sociology in crisis.
- b) Concept of subaltern
- c) Features of Dominant caste
- d) Parson's AGIL model
- e) Goffman's concept of dramaturgy
- f) Meaning of Ethnomethodology

Total No. of Questions : 5]

P3512

[5107]Ext.-12

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC : 02 - Sociology of India

SC : 03 Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासाचा सविस्तर आढावा घ्या.
ब) भारतीय समाजशास्त्रातील डॉ. घुर्ये यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतीय समाजावरील अ-ब्राम्हणी दृष्टीकोन म्हणून महात्मा फुल्यांचे विचार विशद करा.
ब) भारतातील कुटुंब आणि घरदार यांच्याविषयीच्या बदलत्या समाजशास्त्रीय आकलनावर टिप्पणी करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) संरचनावादातील लेव्ही-स्ट्रॉस यांचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) प्रघटनाशास्त्रावरील आल्फ्रेड शूट्झ यांच्या विचारांचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) प्रकार्यवादाचा अर्थ सांगून मर्टन यांचे प्रकार्यवादातील योगदान विशद करा.
ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स यांच्या संघर्षवादी सिध्दांतातील योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) भारतीय समाजशास्त्रापुढील संकट
- ब) शोषित ही संकल्पना (subaltern)
- क) प्रभावी जातीची वैशिष्ट्ये
- ड) पार्सन्सचे AGIL प्रारूप
- इ) गॉफमनची नाट्यकलेची संकल्पना (dramaturgy)
- फ) लोकजीवनपध्दतीशास्त्र याचा अर्थ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3513

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-13

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO : 01 - Agrarian Society in India

SO : 05 Sociology of Education

(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Differentiate between agrarian and tribal society and explain subaltern perspective to study peasant society.
- b) Describe feudalism as one of the stages of development of agrarian society.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss the nature and outcome of green revolution.
- b) Examine the impact of glabalization an Indian Agriculture.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain Yalcott Parson's contribution to sociology of education.
- b) Evaluate John Holt's contribution to philosophy of education.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Mahatma Gandhi's contribution to education in India.
- b) Critically examine the programmes of education in order to solve the problem of inequality in education.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Consequences of colonial land settlement
- b) Panchayat Raj
- c) Teebhaga movement
- d) Gramsci's concept of hegemony
- e) Impact of colonial education
- f) Adult education programme

Total No. of Questions : 5]

P3513

[5107]Ext.-13

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO : 01 - Agrarian Society in India and

SO : 05 Sociology of Education

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) कृषक आणि आदिवासी समाजातील फरक लिहा आणि कृषक समाजाचा अभ्यास करण्यासाठी वापरला जाणारा शोषित दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) कृषि समाजाच्या विकासाचा एक टप्पा म्हणून संरजामशाही व्यवस्थेचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) हरितक्रांतीचे स्वरूप आणि तिची निष्पत्ती यावर चर्चा करा.

ब) भारतीय शेतीवरील जागतिकीकरणाच्या परीणांमाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील टॅलकॉट पार्सन्स यांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जॉन हॉल्ट यांचे योगदान विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारतातील शिक्षणातील महात्मा गांधीच्या योगदानावर चर्चा करा.

ब) शिक्षणातील असमानतेची समस्या सोडविण्यासाठी आयोजित कार्यक्रमाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा.

[20]

- अ) वसाहतवादी जमीनधारणेचे भारतावरील परीणाम
- ब) पंचायती राज्य
- क) तिभागा चळवळ
- ड) वर्चस्व किंवा अधिसत्ता ही ग्रामसीची संकल्पना
- इ) वसाहतवादी शिक्षणाचे परीणाम
- फ) प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3514

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-14
M.A. (Part - I)
SOCIOLOGY
Sociology of Social Movements and
Sociology of Media
(2013 Pattern) (Optional Papers)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- a) Define social movement. Elucidate the characteristics and types of social movement.
- b) Critically examine resource mobilization theory and new social movement theory.

Q2) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- a) Explain dalit and labour movements in India in terms of its leadership and ideology.
- b) Analyse the relationships of social movement with state and civil society

Q3) Answer any one of the following questions with in 500 words. **[20]**

- a) Discuss how hegemonic ideology is constructed in the cinema.
- b) Describe the ethnography method in audience research.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions with in 500 words. [20]

- a) Explain the emergence of satellite television and its impact on the content of television.
- b) Examine the growth of regional cinema in India.

Q5) Write short notes on any four of the following with in 100 words each. [20]

- a) Social movements and social change.
- b) Marxist perspective of social movement.
- c) Environmental movement.
- d) Popular culture.
- e) Transnational television
- f) Bollywood cinema.

Total No. of Questions : 5]

P3514

[5107]Ext.-14

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

Sociology of Social Movements and

Sociology of Media

(2013 Pattern) (Optional Papers)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) सामाजिक चळवळीची व्याख्या लिहा. सामाजिक चळवळींची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार विशद करा.
- ब) संसाधन गतीशीलता सिध्दांत आणि नवीन सामाजिक चळवळ सिध्दांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) नेतृत्व आणि विचारप्रणालीच्या संदर्भात भारतातील दलित आणि कामगार चळवळी स्पष्ट करा.
- ब) राज्य संस्था आणि नागरी समाजाबरोबर सामाजिक चळवळीच्या संबंधाचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) चित्रपटांमधून अधिसत्तावादी विचारप्रणाली कशी घडविली जाते यावर चर्चा करा.
- ब) प्रेक्षकांच्या संशोधनामधील लोकालेख पध्दतीचे वर्णन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास सांगून त्याचा दूरचित्रवाणीच्या आशयांवर कसा परिणाम झाला ते स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील प्रादेशिक चित्रपटांच्या विकासाचे परीक्षण करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा. [20]
- अ) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन
- ब) सामाजिक चळवळीतील मार्क्सवादी दृष्टिकोन
- क) पर्यावरणीय चळवळ
- ड) लोकप्रिय संस्कृती
- इ) राष्ट्रातील दूरचित्रवाणी
- फ) बॉलीवुड चित्रपट

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3515

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-15

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO - 03 : Political Sociology and

SO - 07 : Health and Society

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Describe the nature and scope of political sociology.
- b) Discuss the contribution of Marxist tradition to political sociology.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Analyze how religion and caste posed challenges to Indian State.
- b) Differentiate between social movements and new social movements.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate upon the National Health Policy of India.
- b) Discuss issues and problems of rural health in India.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain functional approach and conflict approach to health and medicine.
- b) Explain the concepts of health, medicine and sickness.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each.

[20]

- a) Sociological definition of politics
- b) Gramsci's views of the state
- c) Meaning of citizenship
- d) Social epidemiology
- e) Superstitions and sickness
- f) Concept of health insurance

Total No. of Questions : 5]

P3515

[5107]Ext.-15

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO - 03 : Political Sociology and

SO - 07 : Health and Society

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) राजकीय समाजशास्त्राच्या स्वरूप आणि व्याप्तीचे वर्णन करा.

ब) राजकीय समाजशास्त्रातील मार्क्सवादी परंपरेच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारतीय राज्यसंस्थेसमोर धर्म आणि जातीने उभ्या केलेल्या आव्हानांचे विश्लेषण करा.

ब) सामाजिक चळवळी आणि नवीन सामाजिक चळवळींमधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारताच्या राष्ट्रीय आरोग्य धोरणाचे वर्णन करा.

ब) भारतातील ग्रामीण आरोग्यासंबंधी प्रश्न आणि समस्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) आरोग्य आणि औषधे यांच्यावरील कार्यवादी दृष्टीकोन आणि संघर्ष दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

ब) आरोग्य, औषधे आणि आजारपण या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) राजकारणाची समाजशास्त्रीय व्याख्या
- ब) ग्राम्शी यांचे राज्यसंस्थेवरील विचार
- क) नागरिकत्वाचा अर्थ
- ड) सामाजिक संसर्गजन्य रोगनिदानशास्त्र
- इ) अंधश्रद्धा आणि आजारपण
- फ) आरोग्यविम्याची संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3516

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-16

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

**SO : 04 - Sociology of Maharashtra : Culture and Society and
SO : 08 Sociology of Labour
(2013 Pattern) (Optional Paper)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following with in 500 words. **[20]**

- a) Critically examine the history of Maharashtra.
- b) Write an essay on Ambedkarite Movement.

Q2) Answer any one of the following with in 500 words. **[20]**

- a) Elucidate the age of consent debate that happened in 19th century Maharashtra.
- b) Evaluate the Samyukta Maharashtra Movement.

Q3) Answer any one of the following with in 500 words. **[20]**

- a) Explain the changing concepts of Work and Labour.
- b) Discuss in detail the labour Movement in india.

Q4) Answer any one of the following with in 500 words. **[20]**

- a) Discuss nature and causes of regional and local migration of Labour in india.
- b) Explain the consequences of New Economic policies on labour.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four with in 100 words each.

[20]

- a) Satyashodhak Movement
- b) Issues of Displacement
- c) Ethnic Nationalism of Shivsena
- d) Labour in knowledge industry
- e) Social Security of Labour
- f) Feminization of Work

Total No. of Questions : 5]

P3516

[5107]Ext.-16

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO : 04 - Sociology of Maharashtra : Culture and Society and

SO : 08 Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) महाराष्ट्राच्या इतिहासाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.

ब) आंबेडकरवादी चळवळीवर निबंध लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील संमतीच्या वयावरील चर्चा स्पष्ट करा.

ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) काम आणि श्रमाच्या बदलत्या संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) भारतातील कामगार चळवळीवर सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) कामगारांच्या स्थानिक आणि प्रादेशिक स्थलांतरांचे स्वरूप व कारणांची चर्चा करा.

ब) नवीन आर्थिक धोरणांचा कामगारांवर काय परिणाम झाला ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) सत्यशोधक चळवळ
- ब) विस्थापनाचे प्रश्न
- क) शिवसेनेचा वांशिक राष्ट्रवाद
- ड) माहिती उद्योगातील श्रमिक
- इ) कामगारांची सामाजिक सुरक्षितता
- फ) कामाचे स्त्रीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3517

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-21

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC : 05 - Application of Research Skills and

SC : 07 Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain major guidelines for the review of literature.
- b) What is the role of questionnaire in a survey? Explain the rules of making structured questionnaire.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the critical issues in report writing.
- b) Explain the coding system and graphic presentation in quantitative data analysis.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the history and political dimensions of globalization.
- b) Elaborate on the new trends of migration shaping today's global world.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss globalization as a form of neo-imperialism and neo-colonialism.
- b) Examine the role of civil society in resisting globalization.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes in 100 words each.

[20]

- a) Meaning of cross tabulation
- b) Types of variables
- c) Importance of bibliography
- d) Role of MNCs in globalization
- e) Globalization as Americanization
- f) Global environment issues

Total No. of Questions : 5]

P3517

[5107]Ext.-21

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC : 05 - Application of Research Skills and

SC : 07 Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) संदर्भसाहित्याचा आढावा घेण्यासाठी दिलेल्या महत्वाच्या मार्गदर्शक सूचना स्पष्ट करा.
ब) सर्वेक्षणात प्रश्नावलीची काय भूमिका असते? संरचित प्रश्नावली तयार करण्यातील नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) अहवाल लेखनातील महत्वाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.
ब) गुणात्मक तथ्य विश्लेषणातील सांकेतिकरण व आलेखीय सादरीकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरणाचा इतिहास आणि राजकीय पैलू स्पष्ट करा.
ब) आजच्या वैश्विक जगाच्या निर्माणातील स्थलांतराचे नवीन कल विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) नव-साम्राज्यवाद आणि नव-वसाहतवादाचेच एक स्वरूप म्हणून जागतिकीकरणाची चर्चा करा.
ब) जागतिकीकरणाला विरोध करण्यातील नागरी समाजाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) छेदक सारिणीचा अर्थ
- ब) चलांचे प्रकार
- क) ग्रंथसूचीचे महत्व
- ड) जागतिकीकरणातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका
- इ) जागतिकीकरण म्हणजे अमेरिकीकरण
- फ) जागतिक पर्यावरणीय मुद्दे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3518

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-22

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC : 06 - Sociology of Development and

SC : 08 Contemporary Social Theories

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine the modernization theory of development.
- b) Elaborate on the food and agrarian crisis with reference to development.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on Schumacher's views on development.
- b) Examine the role of NGOs in development.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Describe the crisis of sociology and elaborate on C.W.Mill's critique of positivism.
- b) Examine Gramsci's views on hegemony and civil society.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain Derrida's contribution to post-structuralism.
- b) Elaborate on Gidden's theory of structuration.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes in 100 words each.

[20]

- a) Importance of sustainable development.
- b) Main tenets of Dependency theory.
- c) Gender and Development.
- d) Bourdieu's concepts on Habitus and Field.
- e) Foucault's views on Knowledge and power.
- f) Althusser's views on Ideology.

Total No. of Questions : 5]

P3518

[5107]Ext.-22

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC : 06 - Sociology of Development and

SC : 08 Contemporary Social Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) विकासाच्या आधुनिकीकरण सिध्दांताचे परीक्षण करा.
ब) विकासाच्या संदर्भात अन्नधान्य व शेतीविषयक अरिष्ट विशद करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) शूमाखर यांचे विकासावरील विचार विशद करा.
ब) विकासातील स्वयंसेवी संस्थांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) समाजशास्त्रापुढील अरिष्टाचे वर्णन करून सी. डब्ल्यू. मिल्स यांची प्रत्यक्षवादावरील टीका विशद करा.
ब) ग्रामसी यांच्या अधिसत्ता व नागरी समाजावरील विचारांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) उत्तर-संरचनावादातील डेरिडा यांचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) गिडन्सचा संरचनीकरणाचा सिध्दांत विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) चिरंतन विकासाचे महत्त्व
- ब) अवलंबित्वाच्या सिद्धांतातील महत्वाची तत्वे
- क) लिंगभाव आणि विकास
- ड) बोद्ध्या यांच्या सवयी व क्षेत्र या संकल्पना
- इ) फूको यांचे ज्ञान आणि सत्तेवरील विचार
- फ) अल्थुझर यांचे विचारप्रणालीवरील विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3519

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-23

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 09 - Sociology of Gender

SO : 13 Sociology of Social Work

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on socialist and marxist bases of feminism.
- b) Explain problems of women workers in organised sector and gender stereotyping in jobs.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine the welfare and empowerment approach to social work.
- b) Critically evaluate social work in the field of families in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Critically evaluate school education and higher education from gender perspective.
- b) Examine the success of women's movement with reference to issues like violence against women.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Examine the advantages and disadvantages of community organization method and social case work in social work.
- b) Discuss the history and relevance of social work in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- a) Sexual division of labour.
- b) Concept of social development.
- c) Leminization of work.
- d) Social research method of social work.
- e) Gender and communalism.
- f) Social work and people with special needs.

Total No. of Questions : 5]

P3519

[5107]Ext.-23

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 09 - Sociology of Gender

SO : 13 Sociology of Social Work

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) स्त्रीवादाच्या समाजवादी आणि मार्क्सवादी आधारांचे वर्णन करा.

ब) संघटित क्षेत्रातील स्त्रीकामगारा समोरील समस्या सांगून नोकरीतील लिंगभावात्मक साचेबद्धपणा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) समाजकार्याच्या कल्याण दृष्टीकोन व सक्षमीकरण दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.

ब) भारतातील कौटुंबिक क्षेत्रातील समाजकार्याचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) स्त्रीवादी दृष्टीकोनातून शालेय शिक्षण आणि उच्च शिक्षणाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

ब) स्त्रियांविषूद्ध हिंसेसारखा प्रश्नांच्या संदर्भात स्त्रीचळवळीच्या यशाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) समाजकार्यातील समुदाय संघटना पध्दती आणि सामाजिक व्यष्टी कार्य पध्दतीच्या फायद्या-तोट्यांचे परीक्षण करा.

ब) भारतातील समाजकार्याच्या इतिहास आणि महत्वाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) लिंगभावात्मक श्रम विभागणी
- ब) सामाजिक विकासाची संकल्पना
- क) कामाचे स्त्रीकरण
- ड) समाजकार्याची सामाजिक संशोधन पध्दती
- इ) लिंगभाव आणि जमातवाद
- फ) समाजकार्य आणि विशेष गरजा असलेले लोक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3521

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-25

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 11 - Environment and Society and

SO : 15 - Ethnicity in India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain Gandhian approach to the issue of environment.
- b) Examine the impact of modern technology and biotechnology on land.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) State the meaning of environmental pollution. Explain different types and causes of environmental pollution.
- b) Elucidate the role of International agencies for the growth of environmentalism.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Examine Marxist and Neo-Marxist perspectives on ethnicity.
- b) Discuss the process of an emergence of nationalism in India.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss Punjab and Jharkhand movements as obstacles in the process of nation building.
- b) Critically examine the representation of ethnic groups in Media.

P.T.O.

Q5) Write notes on any four of the following within 100 words each.

[20]

- a) Relationship between environment and development.
- b) Impact of unequal distribution of water.
- c) Genetically modified food
- d) Multiculturalism.
- e) Many voices of Nation in India
- f) Ethnic resurgence

Total No. of Questions : 5]

P3521

[5107]Ext.-25

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 11 - Environment and Society and

SO : 15 - Ethnicity in India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) पर्यावरणीय मुद्द्यांवरील गांधीवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) आधुनिक तंत्रज्ञान आणि जीव तंत्रज्ञानाचे जमिनीवरील परीणामांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) पर्यावरण प्रदूषणाची संकल्पना लिहा. पर्यावरण प्रदूषणाची विविध प्रकार आणि कारणे स्पष्ट करा.

ब) पर्यावरणवादाच्या विकासातील आंतरराष्ट्रीय संस्थांची भूमिका विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) वांशिकतेवरील मार्क्सवादी आणि नव-मार्क्सवादी दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

ब) भारतातील राष्ट्रवादाच्या उदयाच्या प्रक्रियेवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) राष्ट्रबांधणीच्या प्रक्रियेमध्ये पंजाब आणि झारखंड चळवळी कशा प्रकारे अडथळा ठरतात याची चर्चा करा.

ब) प्रसारमाध्यमांमधील वांशिक गटांच्या सादरीकरणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) पर्यावरण आणि विकास यांच्यातील संबंध
- ब) पाण्याच्या विषम वितरणाचे परिणाम
- क) जनुकीय पध्दतीने विकसित केलेले अन्न
- ड) बहुसांस्कृतीकतावाद
- इ) भारतीय राष्ट्रातील अनेक आवाज
- फ) वांशिक उठाव

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3522

[Total No. of Pages : 4

[5107]Ext.-26

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 11 - Urban Sociology and

SO : 16 - Sociology of Crime

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain nature and development of Urban Sociology in India.
- b) Elucidate David Harvey's contemporary theory in Urban Sociology.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Discuss nature of urban growth in India in the context of globalization.
- b) Differentiate between caste and class inequalities in urban India.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Define Crime. Explain characteristics and classifications of crime.
- b) Explain Lambroso's views about organic deficiency theory of crime.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Critically examine the types and causes of crime against women.
- b) Elaborate different types of alternative imprisonment.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Concept of Global city and Mega city
- b) Consumerism
- c) Role of state in planning urban cities
- d) Victimological perspective
- e) Cyber Crimes
- f) Significance of correction

Total No. of Questions : 5]

P3522

[5107]Ext.-26

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO : 11 - Urban Sociology and

SO : 16 - Sociology of Crime

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) भारतातील नागरी समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि विकास स्पष्ट करा.

ब) नागरी समाजशास्त्रातील डेव्हिड हार्वेचा समकालीन सिध्दांत विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारतातील शहरांच्या वाढीचे जे स्वरूप दिसते त्याची चर्चा करा.

ब) नागरी भारतातील जाती आणि वर्ग विषमतेतील भेद स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) गुन्ह्याची व्याख्या लिहा. गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.

ब) गुन्ह्याच्या जैविक न्यूनता सिध्दांत संबंधी लॉब्रोसोचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) महिलांविरुद्धच्या गुन्ह्यांचे प्रकार आणि कारणांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

ब) पर्यायी तुरुंगवासाचे विविध प्रकार विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]

- अ) जागतिक शहर (global city) आणि महा-महानगर (mega city) यांची संकल्पना
- ब) उपभोक्तावाद
- क) नगराच्या नियोजनातील राज्याच्या भूमिका
- ड) बळीशास्त्रीय दृष्टिकोन
- इ) संगणकीय गुन्हे
- फ) सुधारणेचे महत्व

